

DARKO KAHLE

OBITELJSKA KUĆA ŠMIT U SVETOJ NEDELJI

TONI BEŠLIĆ

FAMILY HOUSE ŠMIT IN SVETA NEDELJA

TONI BEŠLIĆ

The architect Edvin Šmit (Edwin Karl Schmidt), one of the most potent and creative Croatian architects from the Late Modern and Post-modern period, started in the closing years of 1970ies to design and to build a quintessential masterwork, probably the hardest achievement of an architect itself: his own house, known as the Family House Šmit in Sveta Nedelja. Architect and architecture critic Mr. Toni Bešlić enriched Croatian architectural community with a book upon the subject, where he equidistantly and faithfully draws his argument, starting with brief and present explanation of the theoretical paradigm of his analytical methods of the villa typology. He subsequently guides us through context, concept and form of House Schmidt and concludes with the expansion of its meaning networks in the context of Croatian and world architectural streaming of those times. The book enhances the body of recent Croatian architectural theory with necessary scientific analysis of the one of most puissant houses realized in Croatia in the twentieth century, unfortunately completely rebuilt in recent time. [Translated by author]

UPIZM BOOKS, Zagreb, 2017.

Str. 104, hrvatski, Summary in English [24,5/21 cm, meki uvez]

5 poglavlja, biografija, literatura (45 bibl. jed.), 77 biljeski, 106 fotografija (75 u boji), 20 2D prikaza (planova, tlocrta, presjeka, pogleda), 7 3D prikaza (aksonometrija, dijagrama)

Recenzenti: Darko Kahle, Jasenka Kranjčević

Fotografija: Robert Leš

Dizajn i prijelom: Jelenko Hercog

Lektura: Ivana Kurtović Budja

Prijevod na engleski: Maja Šmit

Lektura za engleski jezik: Ivana Grgurinović

Tisak: Printera Grupa d.o.o.

Naklada: 500 primjeraka

ISBN 978-953-7703-42-4

CIP 000963147 [NSK Zagreb]

Arhitekt i kritičar arhitekture Toni Bešlić obogatio je hrvatsku arhitektonsku javnost svojom knjigom o obiteljskoj kući Šmit u Svetoj Nedelji, kvintesencijalnom remek-djelu arhitekta Edvina Šmita, jednoga od najplodnijih i najkreativnijih hrvatskih arhitekata u razdoblju takozvane kasne moderne i postmoderne arhitekture. Može se slobodno reći da ova knjiga izbalansirano i vjerodostojno opisuje najteži pothvat jednoga arhitekta – projektiranje i gradnju vlastita doma, posebno u danim uvjetima jugoslavenske svakidašnjice sedamdesetih i osamdesetih godina 20. stoljeća.

Tekstualni dio knjige podijeljen je u pet poglavlja, a opremljen je biljeskama i literaturom. U prvome poglavlju autor kratko i prezentno razjašnjava teoretsku paradigmu svoga znanstvenog prikaza specifične obiteljske kuće. U drugome poglavlju plastično i uvjerljivo prikazuje nam do danas uglavnom neopisanu povijest izgradnje obiteljske kuće u Hrvatskoj u drugoj polovici 20. stoljeća u kontekstu društvenih odnosa, dodajući neizbježne implikacije na Šmitovo remek-djelo. U trećemu poglavlju autor uspostavlja kontekst sa suvremenom hrvatskom i svjetskom arhitekturom obiteljskih kuća u drugoj polovici 20. stoljeća, uključujući arhitekta Gropiusa, Le Corbusiera i Planica. U četvrtome poglavlju uspostavlja oblikovnu vezu postavljanjem takozvane *aedicule* Charlesa Moorea Hrvat-

skoj tradicijskoj drvenoj kući. U posljednjem, petome poglavlju autor proširuje mrežu značenja ove kuće u kontekstu hrvatske i svjetske arhitekture onoga vremena. U prilogama se nalaze biografija arhitekta Edvina Šmita, tlocrtni i prostorni dijagrami odabranih kuća Le Corbusiera i Charlesa Moorea koji pokazuju inspirativne asocijacije, nadalje relevantne projekcije idejnoga, odnosno izvedbenog rješenja kuće Šmit. Fotografije, od kojih većinu u boji, snimio je Robert Leš na način da se izvana i iznutra prikazuju svi relevantni aspekti unutarnje prostorne organizacije, odnosno vanjske impostacije ove, po mnogo čemu inovativne obiteljske kuće u hrvatskoj kasnomodernoj, pa i postmodernoj arhitekturi.

Ako se pogleda značenje kuće Šmit za hrvatsku arhitektonsku povijest ne samo druge polovice nego cijeloga 20. stoljeća, tada ova knjiga nastoji razjasniti nekoliko aspekata. Povijesni aspekt jest postupna mijena, počevši od jednostavnih, klasičnih prostornih tvorbi historicizma i secesije, zatvorenih u opnu građevnog tijela s kosim ili ravnim krovom, preko revolucionarnoga prostornog prožimanja ponutrice kuće Citrohan, koje će Venturi odnosno Charles Moore transponirati na vanjsku opnu, tvoreći složene vanjske volumene bilo kasnomoderne bilo postmoderne arhitekture, da bi arhitekti dekonstruktivizma dovršili razvoj uvodeći nov ob-

likovni jezik poput zakrivljenih crta ili slomljenih ploha. Metodološki aspekt jest kontekst u čitanju vanjskih utjecaja i njihovoj implementaciji u hrvatskoj arhitektonskoj stvarnosti, gdje je Edvin Šmit bio apsolutni prvak bez premca, može se reći refleksnom derivacijom, o čemu nam svjedoče njegove nebrojene poslovne zgrade i projekti – od gospodarskoga dvorišta Šarampov Donji, preko nove zgrade Ekonomskog fakulteta u Zagrebu pa sve do zgrade Carinarnice na jugozapadnom uglu Zagrebačkog velesajma. Oblikovni aspekt može se predočiti usporedbom kuće Šmit u Svetoj Nedelji s kućom Kao u Zagrebu, približno dvadeset godina kasnijim remek-djelom pretapanja dekonstruktivističkih riječi u oblikovni jezik kasnomoderne arhitekture. Drugim riječima, Edvinu Šmitu oblikovanje oduvijek je bilo racionalni *poche*, gdje bi derivirao, dodao ili oduzeo nekoliko elemenata kasnomoderne, postmoderne odnosno dekonstruktivističke provenijencije.

Hrvatska arhitektonska teoretska publicistika dobila je ovom knjigom toliko potreban znanstveni prikaz jedne od najvažnijih obiteljskih kuća sagrađenih u Hrvatskoj u proteklom stoljeću. Nadamo se i vjerujemo da će uskoro uslijediti čitav niz ovakvih knjiga o drugim važnim kućama s hrvatskog prostora, bilo od istoga bilo od drugih autora.